Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Lausunto

2.12.2020

Eduskunnan ympäristövaliokunta
YmV@eduskunta.fi

Asia: Valtioneuvoston selonteko kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda2030:sta kohti hiilineutraalia hyvinvointiyhteiskuntaa VNS 3/2020 vp

MTK kiittää mahdollisuudesta lausua kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta. Lausuttavana olevan valtioneuvoston selonteon mukaan globaali kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda2030 on ohjannut Suomea ja muita maita kohti kestävämpää tulevaisuutta vuodesta 2016 lähtien. MTK on vahvasti mukana tässä kestävän kehityksen polulla, jossa otetaan ympäristö, talous ja ihminen tasavertaisesti huomioon. Agenda2030 on maa- ja metsätaloudelle ja sen kestävälle kehittämiselle välttämättömän tärkeä perusta, jolle MTK perustaa ympäristövastuullisuuden (MTK:n ympäristölupaukset, 2017).

Valtioneuvoston selonteko on tasapainoinen ja selkeä viestiessään Suomen esimerkillisestä ja osallistavasta toimeenpanosta. Seuraavassa muutamia **täydentäviä huomioita** *selonteon kursiivilla viitattuihin teksteihin:*

Agenda2030:n kantavana ja läpileikkaavana teemana on, että kukaan ei jäisi kehityksestä jälkeen. Suomi tarjoaa apuaan maailmalle ja jakaa hyviä käytäntöjä. **Selonteossa tulisikin korostaa enemmän kestävää maa- ja metsätaloutta ja Suomen vastuullista mallia yhteisenä viestinä**. MTK muistuttaa, että maa- ja metsätaloudella on ratkaisijan rooli valtaosaan 17 tavoitteesta, kuten EU:n komissio linjasi tiedonannossaan Ruoan ja maanviljelyn tulevaisuudesta 2017. Komission mukaan yleinen maatalouspolitiikka (CAP) vastaa 13 tavoitteeseen, johon MTK lisää myös meret (SDG14). Metsätalous keskeisenä biotaloutemme veturina vastaa niin ikään yli puoleen SDG-tavoitteista, joten MTK:lle on erittäin merkityksellistä seurata Suomen toimeenpanoa.

Kuten selonteossa on todettu*, ilmastonmuutos jatkuu, ja ilmastoratkaisuja on tehtävä entistäkin pontevammin*. Tässä ne sektorit eli maa- ja metsätalous, jotka maan kasvulla sitovat ilmakehästä hiilidioksidia, on nähtävä globaalina yhteisenä ilmastoratkaisuna. Selonteko viittaa siihen, että luonnontilaisen maan käyttöä tulisi rajoittaa (Suomen kestävän kehityksen asiantuntijapaneelin suositus s. 109: materiaalien ja luonnontilaisen maan käyttöä vähennetään kaikessa toiminnassa). Luonnontilaisen maankäytön rajoittaminen tarvitsee määritelmän tarkennusta (mikä on luonnontilainen maa), tarkoittaen joka tapauksessa sitä, että maa- ja metsätalouden maankäyttöä biomassan tuotannossa on tehostettava ja tuottavuutta lisättävä. **Resurssitehokkaalla ja luonnon monimuotoisuutta vahvistavalla maa- ja metsätaloudella ratkaisemme ilmastonmuutosta, luonnon monimuotoisuuden katoa ja turvaamme ihmiskunnan perustarpeet, jotka ovat vesi, ruoka, lämpö ja suoja. Tätä perustaa selonteon tulisi korostaa**.

Selonteon mukaan *suurimmat haasteet liittyvät kulutus- ja tuotantotapojen muutostarpeeseen, ilmastotoimiin, merien ja vesistöjen tilaan. Sellaisiksi sisältökysymyksiksi, joissa jo käynnissä olevaa työtä tulisi vahvistaa, tunnistettiin energiajärjestelmän kestävyys, metsien kestävä käyttö, vesiekosysteemin kestävyys, kestävä ruokajärjestelmä sekä yhteiskunnallisen osallisuuden ja yhdenvertaisuuden vahvistaminen.* Nämä ovat keskeisiä havaintoja. **Ruokajärjestelmän kestävyyden arvioinnissa on nähtävä paikalliset vahvuudet kuten runsaat vesivarat, minimaaliset eläinantibioottien tai kasvinsuojeluaineiden**

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
PL 510 (Simonkatu 6) • 00101 Helsinki
Puhelin 020 4131 • Faksi 020 413 2425
Y-tunnus 0215194-5 • www.mtk.fi

Central Union of Agricultural Producers and Forest Owners (MTK)
PO Box 510 (Simonkatu 6) • FI-00101 Helsinki
Telephone +358 20 4131 • Fax +358 20 413 2425
Business code 0215194-5 • www.mtk.fi

käyttö tai metsämaan osuus peltojen ympärillä. Kasvilajien menestyminen sekä haasteet kuten alkutuotannon heikko taloudellinen kannattavuus sekä vuokramaiden suuri osuus on myös huomioitava kokonaistarkastelussa. Pohjoisena maana Suomen on nähtävä kasvituotannon ja kotieläintuotannon vahva synergia, joka luo huoltovarmuutta mukaan lukien proteiinilähteet sekä ilmastonmuutokseen sopeutumista monipuolistaen pellonkäyttöä, biomassojen hyödyntämistä sekä maaekosysteemien luonnonkirjoa. Suomen malli edustaa siten alkutuotannon osalta yhtä kestävimmistä ruokajärjestelmistä.

Selonteossa todetaan, että *Suomen luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen on jatkunut* ja *sisävetemme että Itämeri kärsivät yhä rehevöitymisestä*. **Selonteossa voisi tarkentaa, missä ja miten luonnon monimuotoisuus on heikentynyt. Elinympäristöjen uhanalaisuutta tarkastellaan siten, että indeksin arvo vaihtelee nollan ja yhden välillä, ja jos** kaikki tarkasteltavat lajit on arvioitu elinvoimaisiksi, indeksi on yksi. Vuodesta 2010 indeksi on laskenut eniten tunturipaljakoissa (0,733→ 0,72) ja soilla (0,908→0,894) mutta metsäluonnossa vain 0,002 yksikköä (0,904→ 0,902) ja maatalouden perinnebiotooppien osalta vain 0,001 yksikköä (0,860→0,859) (Punaisen kirjan tilastot s. 117. 2019).

Punaisen kirjan tilastojen valossa on kannatettavaa, että hallitus vahvistaa luonnon monimuotoisuutta maatalouspolitiikan keinoin *toimenpiteinä muun muassa perinnebiotoopit, monimuotoisuuspellot, alkuperäisrodut ja -lajikkeet sekä pölytyspalveluiden lisääminen.* **Suomessa on erinomaiset edellytykset edelleen vahvistaa maatalousympäristöjen luonnon monimuotoisuutta ja samalla turvata ruokahuolto**. MTK muistuttaa, että Suomi on luonnonvaroiltaan hyvin erityyppinen maa verrattuna esimerkiksi moniin muihin EU:n jäsenmaihin: Peltopinta-ala on vain 7 % ja keskimääräinen lohkoko pieni, noin 2,5 ha. Suomalaisen maatalouden erityispiirteet ovat siten tiheä piennarverkosto ja myös monet erityyppiset nurmet, joita on tuettu erilaisin ympäristötoimin vuosikymmenet. Ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi tarvitaan edelleen pellonkäytön monipuolistumista, mikä palvelee myös luontokirjoa. **Resurssitehokkuus ja tuottavat pellot kulkevat luonnonhoitopeltojen ja mahdollisten ennallistettavien kohteiden rinnalla, jotta voimme vastata ruuan kysynnän tarpeisiin nykyisellä peltoalalla** (MTK-SLC maatalouden ilmastotiekartta).

Kansallista ruuantuotantoa ei voi vastuunkantaja unohtaa**. Maan kasvu on osa yhteistä ilmastoratkaisua myös pelloilla, joiden kasvukuntoa on hoidettava metsien lailla.** Tämä tulisi metsien lisäksi huomioida seuraavassa kirjauksessa: *Maankäyttösektorin ilmastotoimenpiteisiin kuuluvat muun muassa metsien hoidosta, kasvukyvystä ja terveydestä huolehtiminen, metsityksen edistäminen, metsäkadon vähentäminen, keinot soiden ja turvemaiden päästöjen vähentämiseen, suometsien ilmastokestävä hoito sekä maatalousmaan päästöjen vähentäminen ja hiilensidonnan vahvistaminen.* **Oleellista on, että hiilensidonta ja päästöjen vähentäminen maankäyttösektorilla tehdään vapaaehtoisin toimin tarjoten eri vaihtoehtoja (metsänhoito, viljelymenetelmät) ja tunnistaen alueiden erot (maalajit, kasvuvyöhykkeet) sekä maanomistajuus ja elinkeinolähtöisyys oikeudenmukaisen siirtymän vakuudeksi.**

Itämeressä luonnon monimuotoisuus ja vedenlaatu kärsivät ilmastonmuutoksen seurauksena, mikä olisi todettava kokonaiskuvan parantamiseksi. Selonteossa on todettu moneen kertaan lannan prosessointi tai maanparannusaineet vesiensuojelun tehostamiseksi. Toiston sijaan olisi **kohtuullista korostaa maan tuottavuuden merkitystä (laadukas sato/ha) mukaan lukien vesitalouden hallinta ja investoinnit maan peruspannuksiin kuten ojitus, kalkitus sekä lannoituksen täsmäteknologian kehittäminen**. Nämä uupuivat mm seuraavasta selonteon varsin suppeasta kirjauksesta *edistää sellaisten viljelytekniikoiden käyttöönottamista, joilla voidaan joko lisätä hiilensidontaa tai vähentää ilmastopäästöjä (mm. kosteikkoviljely ja biohiili).* **Kerääjä- ja aluskasvit sekä nurmipohjaiset viljelykierrot ja muokkauksen vähentäminen unohtamatta satotason merkitystä ovat hiilensidonnan sekä myös ravinteiden tehokkaan hyödyntämisen kannalta avaintekijöitä maataloudessa. Itämeren ja vesiensuojelun kannalta keskeisintä on vesienhallinnan suunnittelu ja uomaverkoston kunnostus valuma-aluelähtöisesti.**

Selonteon tulee muistuttaa globaaleista haasteista unohtamatta Suomen erityispiirteitä. Selonteon mukaan *Luonnon kantokyvyn suhteen on globaalisti ylitetty jo useita rajoja, liittyen mm. ilmastoon, maan käyttöön, luonnon monimuotoisuuteen sekä typen ja fosforin kiertoon. Luonnon monimuotoisuuden häviäminen ja ympäristön tuhoutuminen uhkaavat muiden kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamista. Luonnon hyvinvointi on reunaehto ja edellytys myös ihmisten elämälle ja hyvinvoinnille.* Edellä oleva oleellisen tärkeä kirjaus ei saisi jäädä tähän vaan jatkoksi tulisi korostaa **Suomen vahvuuksia luonnonvarojen kestävässä käytössä samoin kuin aikajänteen merkitystä kestävässä maa- ja metsätaloudessa. Uudistuvat raaka-aineet ja biokiertotalous Suomen mallin mukaan on saatava näkyvämmäksi Suomen lähtökohtiin osallistua Agenda2030 toimeenpanoon.** Tällöin ei voida sivuuttaa esimerkiksi metsäsertifiointia ja suojelun tasoa (Suomi on sertifioinnissa maailman johtavia maita, metsät PEFC/FSC sertifioituja yli 90 %, yli 50 % EU:n tiukasti suojelluista metsistä sijaitsee Suomessa).

MTK kiittääkin selkeistä kirjauksista ruokahävikin vähentämiseksi, fossiilisten raaka-aineiden alasajoon, biokaasun edistämiseen sekä metsien ja maaperän hiilinielujen ja -varastojen vahvistamiseksi unohtamatta metsien hoitoa ja käyttöä. *Suomi tavoittelee kansainvälisessä metsäpolitiikassa metsien ja koko metsäsektorin merkityksen tunnustamista ja pyrkii edistämään metsien kestävän hoidon ja käytön kaikkien osa-alueiden tasapainoista huomioimista. s. 84.* on merkityksellinen, kun korostamme Suomen vahvuuksia.

Tietovajetta on täytettävä, joten MTK kiittää myös kirjauksista*: Lisäksi panostetaan tutkimukseen, koulutukseen ja neuvontaan, joissa painopistealueita ovat hiilensidonta ja hiilivarastojen ylläpitäminen, vähähiilisyys ja kilpailukyky. / Lisäksi kehitetään korkean jalostusarvon ja pitkään hiiltä varastoivien puutuotteiden tutkimusta ja* tuotekehitystä *sekä sivuvirtojen kestävää hyödyntämistä*. **Tässä yhteydessä ei voida unohtaa maatalousmaiden kasvihuonekaasujen päästö- ja sidontakertoimien tarkennustarvetta ja kohdentamista eri viljelymenetelmiin**. Lisäksi ei voida sivuuttaa substituution merkitystä ilmastopolitiikassa (uusiutuvan biomassan korvaavuus fossiilisille raaka-aineille) eikä unohtaa hiilenkierron laskennan epävarmuutta, jota tiede parhaillaan tarkentaa uusilla tutkimuksilla ja mallinnuksilla.

MTK korostaa, että ilmastonmuutoksen torjunnan keskiössä on päästöjen vähentäminen. Hiilensidonta, jota maankäyttösektorit tekevät, pohjautuvat kasvien kasvun ylläpitämään fotosynteesiin. Siksi metsät ja pellot on pidettävä kasvussa ja kasvua uudistettava aktiivisesti, sadonkorjuun myötä. **Biomassan korjuuseen ja käyttöön on taattava mahdollisuus kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti. Agenda2030 toimeenpanossa on kiinnitettävä huomiota sosiaaliseen kestävyyteen ja yksityisen omaisuuden suojaan läpileikkaavasti eri tavoitteissa**.

Lopuksi MTK kysyy, miten Suomen ympäristökeskus SYKE ja Luonnonvarakeskus LUKE voidaan ottaa paremmin osaksi Agenda2030 toimeenpanoa ja tietovajeen täyttöä siten, että elinkeinolähtöisyys tulee myös huomioiduksi. Kansainvälisen arvioinnin mukaan SYKEn tulisi ottaa vahvempaa johtajuutta kestävän kehityksen edistäjänä niin kansainvälisesti kuin kansallisesti (Ympäristöministeriön tiedote 18.11.2020 15.29). Samoin LUKE:n merkitystä on korostettava erityisesti maa- ja metsätalouden asiantuntijana vieden tiedepohjaista Agenda2030 toimeenpanoa Suomessa eteenpäin.

Helsingissä 2.12.2020

MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK RY

Liisa Pietola
Ympäristöjohtaja